

The Political Conflict:
How did France avoid
Civil War

CONFLICTUL POLITIC: CUM A EVITAT FRANȚA RĂZBOIUL CIVIL

SIMONA VONICA

This paper is based on the analysis proposed by Mattei Dogan concerning the behaviour of political leaders in crises situations. The content is focused on definition, causes and types of political conflicts. The article proposes this overview on political conflict in order to understand better how the success of specific political behaviour was responsible for the avoidance of civil war in May 1968 in France.

Conflictele politice reprezintă scena actorilor politici. Mattei Dogan propune o analiză a comportamentului liderilor într-o astfel de situație de criză, comportament al cărui principal succes l-a constituit evitarea războiului civil în Franța, în mai 1968. Pentru a surprinde toate aspectele implicate, lucrarea propune o analiză a conflictului politic în general, paralel cu o prezentare a principalelor forme de conflict politic. În acest context, este analizat jocul de putere al liderilor, cu un exemplu particular, focalizat pe cazul Franței anului 1968, în viziunea abordată de Mattei Dogan.

Conflictul politic

Conflictul a fost considerat drept procesul fundamental al mișcării sociale, inerent oricărui sistem social. Echilibrul sau dezechilibrul sistemelor sociale este reprezentat de gradul în care un sistem reușește sau nu să dea o soluție conflictelor cu care se confruntă.

Conflictele sunt manifestări ale unor antagonisme descrise între două entități (individuale sau colective) cu interese incompatibile pe moment în privința deținerii sau gestiunii unor bunuri – materiale sau simbolice.

Conflictul apare în spațiul social în măsura în care se arogă drepturile privind același bun simbolic. În această direcție, este importantă deținerea și gestionarea resurselor rare. Acestea sunt în număr limitat, prezintă o serie de avantaje agreabile ce permit consolidarea anumi-

tor poziții sociale, și din aceste motive sunt dorite de un număr mai mare decât numărul celor care pot să le dețină.¹

Interesul pentru studiul sistematic al conflictului îl regăsim la numeroși sociologi. Petre Andrei nota "lupta și conflictul sunt ceva necesar, sunt legi generale ale vieții". Gabriel Tarde a considerat legea opoziției, alături de repetiție și de adaptare, ca fiind una dintre legile evoluției universale. W. Wundt consideră contrastul o lege a dezvoltării fenomenelor afective. În biologie, a făcut carieră teoria lui Darwin referitoare la lupta pentru supraviețuire. Lamarck a abordat și el subiectul determinat de lupta dintre organism și mediul înconjurător.²

Serge Moscovici (1984) analizează conflictul ca un element important al studiului psihologiei sociale actuale. Pierre Bernbaum consideră conflictul capabil de a evidenția problema naturii sistemului social și aceea a sociologiei însăși. Conceptul evoca în primul rând clasicele antinomii dintre integrare și ruptură, consens și disconsens, stabilitate și schimbare, deoarece opoziția dintre conflict și ordine se înscrie la baza sistemului social.³

Conflictul social poate avea valențe benefice: permite aerisirea sistemului, satisfacerea noilor cerințe formulate. Ralf Dahrendorf consideră conflictul ca un element de progres, dar și ca o disfuncție a sistemului, sau ca un simptom al unei societăți încă imperfect integrate.⁴

Cauzele conflictului politic

Plinio Correa de Oliveira consideră cauzele conflictelor politice integrabile crizei contemporane care are caracteristici distincte: este universală, este una singură (nu ne aflăm în fața mai multor crize, ci a uneia singure), este totală (în sensul că invadează complet activitatea umană), este dominantă, este un proces. Ultima idee are la bază premisa procesualității, care consideră actuala situație ca rezultatul acumulării în timp a efectelor mai multor momente: decadența Evului Mediu,

Pseudoreforma și Renașterea, Revoluția franceză și comunismul⁵.

Lupta de clasă joacă un rol determinant în declanșarea diferitelor forme de conflict social și politic, printre care și războiul civil. Aristotel considera revolta drept căutare a egalității, majoritatea răsculându-se împotriva minorității ce își însușise bunurile, onorurile și puterea. Pe aceeași direcție, Karl Marx modernizează acest demers teoretic prin legarea luptei de clasă de conceptul de exploatare. Acor-dând o importanță prea mare "conștiinței" de clasă, ajunge la concluzia că tensiunile pot avea cauze atât nedreptatea cât și frustrarea psihologică.

Tot în aceeași direcție se înscrie Alexis de Tocqueville în analiza Revoluției franceze. Deși domnia lui Ludovic al XVI-lea a reprezentat una dintre cele mai prospere, se putea sesiza un puternic curent de nemulțumire în rândul populației căreia situația politică începea să i se pară de neîndurat. Lucrarea "L'ancien regime et la revolution" evidențiază importanța pe care o are în plan social perceperea posibilității de schimbare a regimului. Odată conturată această posibilitate, nemulțumirea pasivă de până atunci trece din stare latentă în stare manifestă sub imboldul generat de organizarea reală a schimbării⁶.

Cauzele conflictului sunt variate: inegalități și discriminări sociale, incapacitatea părților de a ajunge la un compromis reciproc acceptat legat de poziția lor în societate, competiția pentru controlul resurselor finite, acces competițional la oportunități crescute, dorința de dominare, de putere, de prestigiu⁷.

Tipurile de conflicte politice

Printre conflictele politice putem enumera revoluțiile politice, loviturile de palat, loviturile de stat, războaiele civile.

Pierre Birnbaum diferențiază conflictele în funcție de țară, datorită specificității de organizare a spațiului politic. Unul și același conflict va îmbrăca forme diferite în diverse arii geografice, datorită

CONFLICTUL POLITIC: CUM A EVITAT FRANȚA RĂZBOIUL CIVIL

diferențelor de organizare a statului. Analiza propusă pornește de la grevele muncitorilor desfășurate în Franța, Marea Britanie, Statele Unite, Suedia. Punctul de plecare al acestor conflicte este cristalizarea conștiinței de clasă a muncitorilor, fapt determinat de crearea marilor întreprinderi industriale, ca spațiu dominat de dimensiunea muncii. Conștiința de clasă a muncitorilor presupune: conștiința identității sale, a opoziției față de lumea capitalistă și conștiința unității sistemului social în cadrul căreia se dezvoltă confruntarea între clase⁸.

Lovitura de stat

Se poate vorbi de un model clasic al revoluției, în sensul că pot fi regăsite elemente comune. Una dintre cele mai importante caracteristici ale revoluției o reprezintă cucerirea puterii de către o clasă care nu a mai beneficiat de avantajele acesteia până acum. Este ceea ce o deosebește de loviturile de stat sau de palat, care sunt realizate în interiorul puterii care deține deja puterea politică. Lovitura de palat este o modalitate particulară de realizare a loviturii de stat. Lovitura de stat este "schimbarea de guvernare operată în afara procedurii constituționale și din interiorul conducerii de stat"⁹.

P.F.Gonidec definește lovitura de stat drept "substituirea vechilor autorități cu conducători noi, care fac parte frecvent – dar nu întotdeauna – din elita politică sau parapolitică în curs, fără ca această înlocuire, să aibă, în general, chiar la nivelul politicului, consecințe de o importanță decisivă"¹⁰.

O primă caracteristică a loviturilor de stat este aceea că sunt în general realizate la nivel înalt, în sensul că sunt constituite și puse în aplicare de elemente care aparțin aparatului de conducere politică, în general opoziției. Acesta este elementul care diferențiază această mișcare de revoluția care implică prezența maselor populare și lideri politici. Armata, poliția reprezintă segmente care niciodată nu sunt uitate în planul de punere la punct a unei lovituri de stat și care, în general, nu fac parte din puterea politică oficială. De regu-

lă, lovitura de stat este realizată de către membrii ai structurilor politice integrați în pârghiile de comandă în stat și reprezentați fie de o fracțiune a cadrelor de conducere, fie de militari¹¹.

O altă caracteristică a loviturilor de stat o reprezintă sprijinul armat sub diferite forme: ca sprijin în preluarea puterii, ca organ de restabilire a ordinii, sau ca susținere a unui șef militar¹². Încă din 1797, Napoleon Bonaparte evidențiază rolul covârșitor pe care armata îl deține în structura unei lovituri de stat: "un instrument care să pară că se supune legilor, acțiunea acestuia trebuie să păstreze toate aparențele legalității"¹³. Bauer, cancelar al Reich-ului pune aceeași problemă, răsturnând puțin datele. "Pentru a fi în măsură să aperi statul, trebuie să cunoști arta cuceririi lui."

Incapacității burgheziei de a apăra statul prin depășitul sistem polițienesc, sistem defensiv vechi, i se adaugă incapacitatea structurilor revoluționare, mai exact a partidelor revoluționare, de a opune un sistem ofensiv modern. Programul revoluționar ca argument ideologic al revoluției rămâne desprins de o tehnică adaptată, de o tactică insurecțională capabilă să îi asigure succesul. Importanța stăpânirii unei astfel de concordanțe îl face pe Balahovici să afirme că "orice imbecil ar putea pune mâna pe putere". Curzio Malaparte consideră că există o reală asemănare între criteriul polițienesc, pe care statul îl opune, și cel militar, iar această asemănare este cea care anulează orice caracter revoluționar al loviturilor de stat, care în general sunt concepute și executate de elemente militare.

Lovitura de stat din octombrie 1917 reprezintă unul dintre cele mai semnificative exemple ale loviturii de stat, ale îmbinării cu succes a tacticii insurecționiste a strategului Troțki cu ideologul Lenin. Succesorul lui Lenin, Stalin, dovedește o bună cunoaștere a mijloacelor capabile să suprimă libertatea de funcționare a guvernului și le utilizează pentru apărarea acestuia. "Dacă toți comuniștii din întreaga Europă trebuie să învețe de la Troțki arta de a cuceri puterea, guvernele liberale și democrate trebuie să învețe de la

Stalin arta de a apăra statul împotriva tacticii insurecționale comuniste, adică împotriva tacticii lui Troțki¹⁴.

Abilitatea strategică a lui Troțki fusese evidențiată în diferite contexte. Deținând gradul de locotenent al lui Lenin, el este totodată creatorul Armatei roșii. Totuși, pus față în față cu Stalin, agitatorul "genial, dotat cu un minunat simț organizatoric, Troțki nu este decât un biet tactician, în comparație cu vicleanul georgian, care și-a împrumutat porecla de militant de la cuvântul oțel (*stal* în limba rusă)"¹⁵.

Troțki reprezintă un exemplu de devotament față de o ideologie considerată depășită de realitățile contemporane. Lovitura de stat a cărei strategie a fost pusă la punct de el a rămas în atenție, ceea ce conduce la ideea: "nu modifică cu nimic realitatea că Troțki a fost unul dintre cei mai angajați revoluționari ai secolului al XX-lea – eternul radical, într-adevăr –, ci dovedește mai curând că ideile cărora și-a dedicat întreaga sa viață erau desuete, și utopice"¹⁶.

Lovitura de palat

Lovitura de palat poate fi considerată o formă a loviturii de stat, destul de rar întâlnită. Ea este inițiată de civili și finalizată de ei, având totuși puține șanse de reușită fără sprijinul armatei. Loviturile de stat sunt, în general, îndreptate spre întărirea puterii unuia dintre șefii statului, modalitatea de realizare fiind centrată pe deținerea unică a puterii politice, recurgându-se în consecință la eliminarea rivalilor periculoși¹⁷.

Caracteristic loviturii de palat este faptul că ea nu produce modificări fundamentale în regimul politic sau social, comparabile cu cele generate de o revoluție. Bineînțeles că o lovitură de stat poate provoca și modifica anumite aspecte ale regimului politic în anumite contexte, dar nu este acesta elementul său definitoriu. În comparație, revoluția reprezintă un fenomen de amploare centrat în general pe generarea unei noi ordini politice și sociale¹⁸.

Puterea politică fascinează, ceea

ce determină preluarea puterii politice în "cicluri politice" definite ca "alternări între perioadele în care predomină «guvernarea prin forță» și cele în care predomină «guvernarea prin drept»"¹⁹. Ceea ce deosebește o revoluție de palat de o revoluție socială este determinat de tipurile diverse de elită: cele "materialiste", axate pe realizarea propriilor interese și "elite ideologice", care includ un ideal și o concepție ca principii diriguitoare. Caracteristic revoluției de palat este cucerirea puterii politice de la o elită materialistă la altă elită materialistă. De aici derivă una dintre caracteristicile loviturii de palat: "vor fi puține modificări în sistemul distributiv"²⁰.

Liderii politici

În contextul dictat de o situație de criză, formarea unui partid este condiționată de capacitatea acestuia de fi suficient de puternic pentru a reuși să convingă masele, să le inducă ideea că sunt singura speranță de luptă împotriva cărmuirii, "încrederea maselor în forța lui ducând la speranță"²¹.

Sesizând importanța pe care o va avea acțiunea specifică a multumilor în contextul societății moderne, Gustave le Bon puncta importanța acesteia, considerând că epoca actuală ar putea fi denumită pe drept cuvânt "era multumilor", iar una dintre caracteristicile ei o reprezintă tocmai această substituție a activității conștiente a individului prin puterea acțiunii inconștiente caracteristice multumilor. Această realitate prezintă un interes deosebit pentru studiul politic, în general, pentru omul de stat, în particular. Scopul nu este neapărat a găsi resursele necesare pentru a manevra o astfel de multime, "dar măcar să nu fie guvernat de ele".

Multimile au caracteristici proprii și elemente specifice care le pot influența, printre acestea un rol important jucându-l sugestia. Ea capătă o amploare deosebită în ultima perioadă, datorită unor serii de crize ce zguduie societatea. Printre acestea, enumerăm prăbușirea regimului precapita-

CONFLICTUL POLITIC: CUM A EVITAT FRANȚA RĂZBOIUL CIVIL

list sub influența revoluțiilor, mecanizarea industriei și caracterele specifice orașelor aglomerate. Societatea evidențiază un nou tip uman – „omul-masă” – supus presiunii conformismului social și dependent de ceilalți. În acest context miza conflictelor nu mai este puterea, ci influența care se poate executa asupra maselor. Accentul nu mai cade pe rațiunile și interesele individuale, acestea se dizolvă, incapabile să facă față, să se impună în fața pasiunilor colective. Apare din ce în ce mai puternică diferența dintre omul-individ și omul-masă: „un individ este convins, o masă este sugestionată”²².

Centralizarea statului în Franța determină conotația politică a grevelor, deoarece statului i se cere soluționarea conflictului industrial. Sindicatele sunt controlate mai mult sau mai puțin aparent de partidele politice de stânga. Descentralizarea statului în Marea Britanie determină lipsa unei dimensiuni politice a grevelor, conflictul industrial apropiind muncitorii de patroni în soluționare, conflictul economic nu duce la unul politic.

În Statele Unite unde mobilitatea individuală și mitul darwinian al supraviețuirii își spun cuvântul, grevele sunt axate pe maximizarea beneficiilor personale, individul fiind ghidat de potențarea la maxim a propriilor avantaje. El nu se identifică atât de mult cu clasa muncitoare, cât cu el însuși. Între interesul personal și al celorlalți, el va opta pentru sine. Pentru cercetarea în cauză s-a luat în considerare și faptul că, în Franța, muncitorii locuiesc în imediata apropiere a fabricilor, ceea ce determină o mai largă interrelaționare cu colegii de muncă, în timp ce în Statele Unite, muncitorii unei fabrici nu locuiesc nici în apropierea locului de muncă, nici în apropierea celorlalți colegi de muncă.

Conflictul politic poate fi redus până la un punct și soluționat prin diferite măsuri. Teoreticieni ai sociologiei politice, Seymour M. Lipset și Stein Rokkan, atrăgeau atenția asupra problemei intersectării clivajelor ca având rol de reducere a conflictului. Apartenența indivizilor, sexul, vârsta, mediul de proveniență constituie clivaje a căror influență trebuie luată în

considerare de către partidele politice în maximizarea procesului de obținere a voturilor. Reunind alegători foarte eterogeni, partidele, ca elemente participante ale democrației, aduc în prim plan problema stabilității democrației bazată pe intersectarea clivajelor existente ca bază electorală.

Scopul este „de a intersecta clivajele existente pentru a forma un front comun în fața eventualelor inamici și opozanți”, (Lipset și Rokkan, 1967). Cei doi sociologi ajung să contureze o cartă conceptuală a partidelor, contradicțiile lor interne sunt simultane cu reducerea intensității conflictelor, această intensitate fiind maximă în cazul suprapunerii aceluiași clivaj (Seiler, 1986).

Partidul devine punctul de intersecție al acțiunii de agent al directivelor, al conflictelor pe care le organizează și coordonează. Totodată, el își conjugă și rolul de instrument de integrare al aceluiași conflict, ceea ce impune rolul de partid „atotcuprinzător” după formula lui Otto Kirschheimer. Aceste conflicte mocnite prezente în partide nu ajung să fie mediate, pentru că ele nu izbucnesc cu adevărat.

Se ridică problema în ce măsură intersectarea este, „mai degrabă semnul unei absențe a conflictului decât cauza sa” (Mironesco, 1982). Luând ca exemplu Belgia, ca țară în care antagonismele religioase și de clasă străbat comunitățile flamandă și valonă, Lorwin pune întrebarea dacă nu cumva stabilitatea politică se datorează elitelor care reușesc să depășească tendințele către polarizare.²³

Revoluțiile

Otto Bauer consideră că „revoluția politică poate fi opera de o zi”. Declanșarea și manifestarea unei revoluții presupun trecerea rapidă a etapelor de preluare a puterii, de înlocuire a monarhiei prin republică și de obținere a unor privilegii printr-o lovitură bruscă, un „ceas memorabil”²⁴.

Crane Brinton este adeptul teoriei conform căreia revoluțiile dispun de o

"anatomie" proprie, care permite atât urmărirea cauzelor cât și a desfășurării lor. El compară evenimentele din Anglia anului 1688, America anului 1776, Franța anului 1789 și Rusia anului 1917. Victoria noului regim conduce spre "o lună de miere", deoarece a fost înlăturat regimul anterior și se deschide calea spre realizarea practică a tuturor dezideratelor pe care le-au formulat revoluționarii.

Domnește o euforie caracteristică succesului și speranței că vor putea fi înfăptuite schimbări majore în direcția îmbunătățirii condițiilor caracteristice țării. Tot ceea ce era blamat, poate fi acum eradicat complet. Odată înlăturat, vechiul regim se confruntă cu o opoziție solidă alcătuită din diferite grupuri care îi contestă modul în care a guvernat. Urmează "guvernarea moderaților" ceea ce duce la destrămarea opoziției incapabile să guverneze și totodată să creeze o constituție nouă. Începe să se diferențieze atitudinea pe care o au radicalii și moderații. Moderații se confruntă cu problema amintită anterior, dublată de presiunea exercitată de timp. Ei nu reușesc să realizeze efectiv măsurile prognozate social.

Timpului scurt în care a fost preluată puterea prin revoluție i se opune timpul necesar elaborării, organizării și realizării măsurilor sociale derivate din dezideratele revoluției. În acest context tensionat, extremiștii și radicalii încep să aibă poziții diferite, în sensul că extremiștii îi acuză pe radicali de trădare prin nerespectarea până la capăt a platformelor revoluționare. Confrunțați cu această situație, moderații nu fac față momentului, extremiștii câștigă teren și tind spre preluarea puterii, proiect realizabil datorită particularităților de grup mic organizat precis.

Urmează "domniile terorii și ale virtuții" considerate de Crane Brinton drept teribile. Ele vlăguiesc societățile, dictatorii fiind lideri politici. Este cazul căderii lui Robespierre în iulie 1794, al lui Napoleon, sau al instaurării lui Stalin după moartea lui Lenin²⁵.

Am trecut în revistă aceste momente în desfășurarea revoluțiilor pentru a

înțelege mai clar succesiunea și importanța reacțiilor liderilor în cazul prezentat de Mattei Dogan.

Evitarea războiului civil în Franța

Lucrarea de față își propune să analizeze modul în care comportamentul liderilor în situația de criză din mai 1968 din Franța a reușit să conducă la evitarea războiului civil.

Aparent neprezisă de școlile sociologice sau de către fracțiunile ideologice, mișcarea avea drept cauză principală criza determinată de faptul că "în mai 1968 sosise momentul pentru un gaulism fără de Gaulle"²⁶.

Mattei Dogan propune patru faze ale momentului din mai 1968. Prima (a baricadelor studențești) a durat între 3 și 10 mai și s-a finalizat cu o demonstrație organizată de Partidul Comunist și de sindicatul controlat de comuniști (CGT).

A doua fază include o violență fără precedent din 1934 încoace datorită, pe de o parte, escaladării mișcărilor studențești, iar pe de altă parte, agitației din rândurile muncitorilor.

A treia fază începe la 20 mai și se desfășoară până în data de 27, caracterizându-se prin cea mai importantă grevă generală a timpurilor moderne, ajungându-se la mobilizarea unui impresionant număr de muncitori (peste 10 milioane). Efectul a constat într-o întâlnire ce a durat 36 de ore între reprezentanții sindicatelor și primul-ministru.

A patra fază este cea asupra căreia se concentrează analiza, și a reprezentat "cea mai dramatică dintre toate, când Franța se găsea în pragul abisului și aproape căzuse"²⁷.

De Gaulle, unul dintre pionii principali ai momentului, reprezenta o victimă a propriilor succese. "Paradoxul putea fi exprimat după cum urmează: Franța s-a schimbat enorm după război, de Gaulle nu"²⁸. Amânarea ședinței Consiliului de

CONFLICTUL POLITIC: CUM A EVITAT FRANȚA RĂZBOIUL CIVIL

miniștri din data de 29 mai la palatul Elysée s-a datorat deplasării lui de Gaulle la Colombey. Sosit cu elicopterul la Baden-Baden, de Gaulle ezită și cere sfatul în legătură cu decizia de a se întoarce la Paris. Cei solicitați sunt generalul Massu, generalul Mathon, șeful statului major al armatei franceze din Germania, colonelul Moniez, directorul cabinetului lui Massu. Momentul de șovăială a fost tănuț ca secret de stat până în 1982, dar a reprezentat începutul detronării charismaticului de Gaulle.

Primul-ministru, Pompidou, își concentra eforturile în două direcții: pe de o parte, respingerea de către greviști a acordului cu liderii de sindicat; pe de altă parte, dizolvarea Parlamentului. Este interesant faptul că, atât el cât și de Gaulle, nu au luat în considerare tocmai soluția care, finalmente, va salva situația de la război civil: organizarea de noi alegeri. Motivele comune erau reprezentate de teama de a nu câștiga aceste alegeri datorită lipsei de susținere din partea electoratului.

Liderii partidului comunist au negat intenția de a prelua puterea prin insurtecție. Georges Seguy, unul dintre liderii sindicatului de stânga, descrie amănunțit marșul CGT-ului, accentuând caracterul organizat al acestuia, ferit de eventualele provocări. Opoziția, reprezentată de liderii stângii democratice conduși de Președintele Federației Stângii Democratice, François Mitterrand, reprezenta doar 21% din electorat, nefiind un pericol real, deoarece nu reprezenta o forță organizată și nu putea mobiliza mase mari de oameni.

Deși în prima fază mișcările studențești au jucat un rol important, ele au pierdut suportul larg al populației, în special datorită gafelor pe care le-au făcut în fața camerelor de luat vederi liderii Greimer, Cohn-Bendit și Sauvageot. Invitați de primul-ministru Pompidou la o emisiune televizată, ei "s-au purtat ca niște utopiști iresponsabili, care voiau să distrugă societatea de consum"²⁹.

S-au prevenit sacrificiile umane ale adepților acestor grupuri prin efortul conjugat al șefului poliției, care prin dialog și spioni, a ținut permanent contactul cu

ele, dar și datorită liderilor sindicali, care nu i-au primit la demonstrațiile lor, considerându-i extremiști provocatori.

Ministrul armatei Pierre Messmer împreună cu generalul Michel Fourguet, capul șefilor de stat major luau în calcul posibilitatea utilizării armatei contra unei eventuale revolte comuniste, însă fără apel la corpul principal al armatei sau cel de la Baden. Șeful poliției pariziene a reușit să împiedice uciderea manifestanților, deși unele demonstrații s-au desfășurat în imediată apropiere a unor clădiri cu rol strategic în primele revoluții pariziene.

Mattei Dogan propune o analiză a comportamentului politic - în special al minorităților agitatoare - în situații de criză pe un eșantion național de 3289 bărbați între 21 și 70 de ani. În cazul unei greve "generale insurecționale, 71% dintre francezi ar fi condamnat-o, 19% ar fi aprobat-o și 10% ar fi fost nedeciși. Dacă ar fi avut loc o revoltă populară, 20% dintre francezi ar fi sprijinit-o, 23% s-ar fi opus și 57% nu ar fi făcut nimic (inclusiv 17% nedeciși).

Confrunțați cu situația de a prezenta populației o declarație, de Gaulle și Pompidou împărtășesc păreri total diferite referitor la necesitatea organizării de alegeri. Finalmente, Pompidou reușește să îl convingă pe de Gaulle să dizolve Adunarea Națională și să organizeze alegeri legislative. Aceasta a reprezentat o oportunitate, pentru majoritatea tăcută, de a-și împărtăși gândurile și de a vota coresponsabil. Astfel, pericolul unui război civil a fost îndepărtat.

Concluzii

Conflictele sociale și politice au fost analizate de-a lungul timpului de numeroși sociologi. Au fost evidențiate cauzele care le determină, modalitățile prin care se realizează, efectele în plan social. În contextul actual, accentul s-a deplasat de la punctele de interes de ordinioară, la analiza rolului pe care revoluțiile sociale și politice le au în cadrul sistemelor politice. A fost depășit cadrul care considera aceste

conflicte ca lupte pentru putere, și se pune accentul pe analiza lor în calitate de factori care determină sistemele politice să se

autoregleze la un grad superior de stabilitate³⁰.

Note și bibliografie

1. Virgil Măgureanu, **Studii de sociologie politică**, Editura Albatros, București, 1997, pp. 373, 377.
2. Petre Andrei, **Sociologie generală**, Editura Polirom, Fundația Academică Petre Andrei, Iași, 1997, pp. 373, 374.
3. Pierre Birbaun, **Conflictele în Tratat de sociologie** coordonat de Raimond Boudon, Editura Humanitas, București, 1997, p. 292.
4. Virgil Măgureanu, **Studii de sociologie politică**, Editura Albatros, București, 1997, p. 374.
5. Sergiu Tămaș, **Dicționar politic – Instituțiile democrației și cultura civică**, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 155.
6. Virgil Măgureanu, **Studii de sociologie politică**, Editura Albatros, București, 1997, p. 393.
7. Sergiu Tămaș, **Dicționar politic – Instituțiile democrației și cultura civică**, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 155.
8. Virgil Măgureanu, **Studii de sociologie politică**, Editura Albatros, București, 1997, p. 394.
9. Curzio Malaparte, **Tehnica loviturii de stat**, Editura Nemira, București, 1996, p. 59.
10. Curzio Malaparte, **Tehnica loviturii de stat**, Editura Nemira, București, 1996, p. 108.
11. Andre Fontaine, **Istoria războiului rece**, Editura Militară, București, 1992, p. 64.
12. Dmitri Volkogonov, **Troțki eternul radical**, Editura Lider, București, 1996, p. 20.
13. Virgil Măgureanu, **Studii de sociologie politică**, Editura Albatros, București, 1997, pp. 393-398.
14. Sergiu Tămaș, **Dicționar politic – Instituțiile democrației și cultura civică**, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 155.
15. Ilie Bădescu, Dan Dungaciu, Radu Baltasiu, **Istoria sociologiei – teorii contemporane (I)**, Editura Eminescu, București, 1996, p. 38.
16. Ilie Bădescu, Dan Dungaciu, Radu Baltasiu, **Istoria sociologiei – teorii contemporane (I)**, Editura Eminescu, București, 1996, p. 38.
17. Mattei Dogan, **Sociologie politică**, 1999, Editura Alternative, București, p. 136.
18. Plinio Correa de Oliveira, **Revoluție și contrarevoluție**, Editura Tradiție, București, 1995, p. 26, 31.
19. Matei Dogan și Dominique Pelassy, **Cum să comparăm națiunile – sociologia politică comparativă**, Editura Alternative, București, 1993, p. 108.
20. Zamfir, Cătălin, Vlăsceanu, Lazăr (coordonatori) - **Dicționar de sociologie**, Editura Babel, București, 1993, p. 129.
21. Gustave le Bon, **Revoluția franceză și psihologia revoluțiilor**, Editura Anima, București, 1992, p. 14.
22. Serge Moscovici, **Psihologia socială sau mașina de fabricat zei**, Editura Polirom, Editura Universității Al.I.Cuza, Iași, 1997, p. 81.
23. Pierre Birbaun, "Conflictele" în **Tratat de sociologie** coordonat de Raimond Boudon, Editura Humanitas, București, 1997, p. 285.

CONFLICTUL POLITIC: CUM A EVITAT FRANȚA RĂZBOIUL CIVIL

24. Pierre Bimbaun, "Conflictele", în **Tratat de sociologie** coordonat de Raimond Boudon, Editura Humanitas, București, 1997.
25. Mattei Dogan, **Sociologie politică**, p. 136.
26. Otto Bauer, **Calea spre socialism**, Editura Partidului Social Democrat, București, 1945, p. 8.
27. Ralf Dahrendorf, **Reflecții asupra revoluției din Europa**, Editura Humanitas, București, 1993, pp. 9-10.
28. Mattei Dogan, **Sociologie politică**, p. 136.
29. Mattei Dogan, **Sociologie politică**, p. 117.
30. Nicolae Frigioiu, recenzie Virgil Măgureanu **Studii de sociologie politică în Revista de teorie socială**, Editura Academiei Române, nr.2/1998, p. 116.
- Andrei, Petre, **Sociologie generală**, Editura Polirom, Fundația Academică Petre Andrei, Iași, 1997.
- Bădescu, Ilie; Dungăciu, Dan; Baltasiu, Radu, **Istoria sociologiei – teorii contemporane (I)**, Editura Eminescu, București, 1996.
- Bauer, Otto, **Calea spre socialism**, Editura Partidului Social Democrat, București 1945.
- le Bon, Gustave, **Revoluția franceză și psihologia revoluțiilor**, Editura Anima, București, 1992.
- Boudon, Raimond, **Tratat de sociologie**, Editura Humanitas, București, 1997.
- Dogan, Mattei, **Sociologie politică**, Editura Alternative, București, 1999.
- Dogan, Matei, Pelassy, Dominique, **Cum să comparăm națiunile – sociologia politică comparativă**, Editura Alternative, București, 1993.
- Dahrendorf, Ralf, **Reflecții asupra revoluției din Europa**, Editura Humanitas, București, 1993.
- Frigioiu, Nicolae, recenzie Virgil Măgureanu **Studii de sociologie politică în Revista de teorie socială**, Editura Academiei Române, nr.2/1998.
- Măgureanu, Virgil, **Studii de sociologie politică**, Editura Albatros, București, 1997.
- Malaparte, Curzio, **Tehnica loviturii de stat**, Editura Nemira, București, 1996.
- Andre Fontaine, **Istoria războiului rece**, Editura Militară, București, 1992.
- Moscovici, Serge, **Psihologia socială sau mașina de fabricat zei**, Editura Polirom, Editura Universității Al.I.Cuza, Iași, 1997.
- de Oliveira, Plinio Correa, **Revoluție și contrarevoluție**, Editura Tradiție, București, 1995.
- Tămaș, Sergiu, **Dicționar politic – Instituțiile democrației și cultura civică**, Editura Academiei Române, București, 1993.
- Volkogonov, Dimitri, **Troțki eternul radical**, Editura Lider, București, 1996.
- Zamfir, Cătălin, Vlăsceanu, Lazăr (coordonatori) - **Dicționar de sociologie**, Editura Babel, București, 1993.